

CARTA PRIVIND RESPECTAREA DREPTURILOR ȘI A DEMNITĂȚII OCUPANȚILOR DE TERENURI

„[...] ignorarea, uitarea sau disprețuirea drepturilor omului sunt singurele cauze ale nefericirilor populare [...]”

Preambulul Declarației drepturilor omului și ale cetățeanului din 26 august 1789

PREAMBUL

Organizațiile care au avut inițiativa prezentei carte constată că, în Franța, excluziunea persoanelor celor mai defavorizate și adâncirea nivelului lor de sărăcie duc la ocuparea ilegală de terenuri din necesitate, determinând apariția a numeroase habitate precare și, adeseori, a bidonvilurilor.

Numărul tot mai mare de cazuri de expulzare și de evacuare a ocupanților acestor terenuri conduce la o înăsprire evidentă a condițiilor de trai ale acestora. Expulzarea și evacuarea se desfășoară cel mai adesea prin încălcarea normelor și a principiilor fundamentale, naționale și internaționale care le guvernează.

În această privință, Franța a fost condamnată deja de către instanțele europene și internaționale. Asigurarea unui echilibru corect între dreptul de proprietate ca drept constituțional și drepturile fundamentale ale ocupanților, în special dreptul acestora la locuință, este esențială. Obiectivul urmărit nu este acela de a prelungi existența bidonvilurilor sau a altor tipuri de habitate precare, ci acela de a îmbunătăți condițiile de viață ale ocupanților acestora, în așteptarea unor soluții demne și trainice de relocare.

Prezenta carte se bazează pe dispoziții ale dreptului francez, european și internațional pentru a reaminti drepturile persoanelor, precum și obligațiile tuturor actorilor publici și privați care sunt implicați în problematica ocupării neautorizate de terenuri.

Drepturile și obligațiile, astfel cum sunt consemnate în prezenta carte, se referă la toate etapele de viață pe un teren, de la ocuparea acestuia de către o persoană până la expulzarea sau evacuarea ei, în temeiul unei hotărâri judecătorești sau al unei decizii administrative, fără a uita punerea în aplicare a unor alternative de relocare adecvate.

Organizațiile care au avut inițiativa prezentei carte se angajează să o promoveze și să o difuzeze în rândul persoanelor interesate, cerând respectarea principiilor enunțate aici.

ARTICOLUL 1

Pentru aplicarea efectivă a dreptului la locuință, autoritățile publice trebuie să depună toate eforturile în vederea eradicării bidonvilurilor, prin asigurarea unor locuințe pentru persoanele constrânse să se stabilească în acestea.

Referințe: articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) și articolul 27 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; articolul 11 alineatul (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; articolul 34 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; articolele 30 și 31 din Carta socială europeană revizuită; articolul L300-1 din Codul privind construcțiile și locuința; articolul 1 din Legea din 6 iulie 1989; articolul 1, articolul 1-1 alineatele (1) și (2) din Legea din 31 mai 1990.

ARTICOLUL 2

Nicio persoană nu poate fi discriminată pe motive legate de modul său de viață sau de condiția sa socioeconomică sau pe orice alt criteriu protejat de dreptul internațional.

Referințe: articolul 225-1 din Codul penal; articolul 14 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 2 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; articolul 2 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale; articolele 2 și 26 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; articolul 21 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; articolul E din Carta socială europeană revizuită.

ARTICOLUL 3

Orice adăpost improvizat reprezintă domiciliul ocupanților. Fiecare are dreptul la recunoașterea și la respectarea domiciliului său, precum și la inviolabilitatea acestuia.

Referințe: articolele 226-4 și 432-8 din Codul penal; articolul 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 16 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; articolul 17 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; articolul 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 4

Nicio persoană nu poate fi supusă amenințărilor ori constrângerilor din partea proprietarului, a forțelor de ordine și a oricărei alte persoane pentru a o forța să își părăsească în mod ilegal domiciliul improvizat, terenul pe care îl ocupă sau comuna. În caz contrar, autorul acestor fapte este pasibil de sancțiuni judiciare.

Referințe: articolul 222-14-2, articolele 222-17 - 222-18-2 și articolul 226-4 din Codul penal; Observațiile generale nr. 4 și nr. 7 ale Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale.

ARTICOLUL 5

Forțele de ordine au obligația ca, în exercițiul funcțiunii, să respecte ocupanții, indiferent de naționalitate, de origine ori de condiția socială a acestora.

Referințe: articolele R434-11 și R515-7 din Codul securității naționale.

ARTICOLUL 6

Niciunei persoane nu i se poate refuza accesul la apă, la electricitate și la colectarea deșeurilor menajere. Autoritățile publice au obligația de a depune toate eforturile necesare pentru respectarea acestor drepturi.

Referințe: articolul L210-1 din Codul privind mediul; articolul L121-1 din Codul privind energia; articolul L2224-13 din Codul general privind colectivitățile teritoriale; articolele 2, 3 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1), articolul 24 alineatul (2) litera (c) și articolul 37 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; articolul 14 alineatul (2) litera (h) din Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei; articolul 28 alineatul (2) litera (a) din Convenția privind drepturile persoanelor cu handicap; Observațiile generale nr. 14 și nr. 15 ale Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale; articolele 1, 4 și 7 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 7

Orice ordin de evacuare emis de autoritățile municipale sau prefecturale trebuie să fie justificat de motive de securitate ce pun în pericol iminent integritatea fizică a ocupanților și/sau a vecinilor și să fie întemeiat pe o apreciere strictă și adecvată a gradului de tulburare a ordinii publice, cu respectarea demnității ocupanților.

Referințe: articolele L2212-2 și L2215-1 din Codul general al colectivităților teritoriale; articolul R441-1 din Codul privind justiția administrativă; articolul 25 din Legea din 10 iulie 1991; articolul 43-1 din decretul din 19 decembrie 1991; articolele 3, 6 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; Observația generală nr. 7 a Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale.

ARTICOLUL 8

Oricărui ocupant trebuie să i se dea posibilitatea de contesta un ordin al autorităților municipale sau prefecturale, care este în mod evident ilegal.

Referințe: articolele L2131-1, L2131-9 și R2122-7 din Codul general al colectivităților teritoriale; articolul R441-1 din Codul privind justiția administrativă; articolul 25 din Legea din 10 iulie 1991; articolul 43-1 din decretul din 19 decembrie 1991; articolele 3, 6 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; Observația generală nr. 7 a Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale.

ARTICOLUL 9

Nicio expulzare nu este posibilă în absența unei hotărâri judecătorești și fără respectarea garanțiilor prevăzute de prezenta carte.

Referință: articolul L411-1 din Codul de procedură civilă - Despre executarea silită.

ARTICOLUL 10

Orice ocupant ce riscă să fie expulzat are dreptul la un proces echitabil, în special în conformitate cu normele de procedură, atât în fața instanțelor civile, cât și a celor administrative.

Referințe: articolele 12, 55, 503 alineatul (1), articolele 653 – 664-1 și articolul 751 din Codul de procedură civilă; articolele R411-1 și R412-2 din Codul de procedură civilă - Despre executarea silită; articolul 25 din Legea din 10 iulie 1991; articolul 43-1 din decretul din 19 decembrie 1991; articolul 6 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 14 din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; articolul 47 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 11

Orice ocupant al unui teren ar trebui să beneficieze de aceeași protecție precum ocupanții unui imobil construit, în ceea ce privește termenele de ocupare a spațiului.

Referințe: articolele L 412-2, L 412-3, L 412-4, R412-2 (alineatul 1 *in fine*) și R412-4 din Codul de procedură civilă - Despre executarea silită.

ARTICOLUL 12

Nicio persoană nu poate fi expulzată pe timp de iarnă, cu excepția cazului în care i-a fost propusă o soluție demnă, stabilă și adaptată la nevoile sale.

Referințe: articolul L412-6 din Codul de procedură civilă - Despre executarea silită; articolele 3 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului.

ARTICOLUL 13

Expulzarea sau evacuarea nu trebuie să fie posibilă fără examinarea amănunțită a situației fiecărei persoane în ceea ce privește familia, starea de sănătate, școlarizarea, locul de muncă și locuința acesteia.

Referință: circulara interministerială din 26 august 2012 referitoare la prevederea și asigurarea asistenței necesare în cazul operațiunilor de evacuare a taberelor ilegale.

ARTICOLUL 14

Expulzarea sau evacuarea nu este posibilă fără propunerea în prealabil a unei soluții de găzduire sau de relocare demnă, stabilă și adaptată la nevoile persoanelor. Această propunere nu trebuie să încalce principiul unității familiei și nici să ducă la aplicarea unui tratament inegal între persoane.

Referințe: articolele L345-2-2 și L345-2-3 din Codul privind acțiunea socială și familiile; circulara din 26 august 2012; articolele 8 și 14 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) și articolul 9 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; Observația generală nr. 7 a Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale; articolul 34 alineatul (3) din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene; articolele 30 și 31 din Carta socială europeană.

ARTICOLUL 15

Nicio persoană nu poate fi supusă expulzării forțate, chiar dacă aceasta este autorizată în temeiul unei hotărâri judecătorești, în cazul în care forțele de ordine publică nu au fost implicate.

Referință: articolul 226-4-2 din Codul penal.

ARTICOLUL 16

Oricărui ocupant trebuie să i se dea posibilitatea de contesta o hotărâre de implicare a forțelor de ordine publică, care este în mod evident ilegală.

Referințe: articolul R 441-1 din Codul justiției administrative; articolele 1 și 3 din Legea din 11 iulie 1979; articolul 25 din Legea din 10 iulie 1991; articolul 43-1 din decretul din 19 decembrie 1991; articolele 3, 6 și 8 din Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 3 alineatul (1) din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; Observația generală nr. 7 a Comitetului pentru drepturile economice, sociale și culturale.

ARTICOLUL 17

Expulzarea sau evacuarea nu trebuie să compromită continuitatea școlarizării copiilor și nici să determine o întrerupere a asistenței sanitare și sociale a persoanelor.

Referințe: articolele L131-1 și L131-6 din Codul privind educația; articolul 1110-1 din Codul privind sănătatea publică; circulara din 26 august 2012; articolul 2 din protocolul adițional nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 24 din Convenția internațională cu privire la drepturile copilului; articolul 13 alineatul (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale.

ARTICOLUL 18

Bunurile și efectele personale ale niciunei persoane nu trebuie să facă obiectul distrugerii ori al reținerii.

Referințe: articolul 322-1 alineatul (1) și articolul 322-2 alineatul (3) din Codul penal, articolele 544 și 545 din Codul civil; articolul L122-2, articolele L433-1 - L433-3 și R433-1 - R433-6 din Codul de procedură civilă - Despre executarea silită; articolele 2 și 17 din Declarația drepturilor omului și ale cetățeanului din 26 august 1789; articolul 1 primul paragraf din protocolul adițional nr. 1 la Convenția europeană a drepturilor omului; articolul 17 din Carta drepturilor fundamentale a Uniunii Europene.

ARTICOLUL 19

Nicio persoană nu trebuie să fie supusă de către forțele de ordine unor restricții în ceea ce privește libertatea sa de circulație, ca urmare a unei expulzări sau a unei evacuări de pe un teren. Ocupanții trebuie să își păstreze libertatea de circulație.

Referințe: articolul 12 alineatul (1) din Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice; articolul 2 alineatul (1) din protocolul nr. 4 la Convenția europeană a drepturilor omului.

Lista organizațiilor care susțin cartea: Advocacy France, AFVS (Association des Familles Victimes de Saturnisme), AITEC (Association Internationale des Techniciens Experts et Chercheurs), Amnesty International France, ASAV (Association pour l'Accueil des Voyageurs), Association des Cités du Secours Catholique, ATD Quart-Monde, CNDH Romeurope, Collectif les Morts de la Rue, Dalila Abbar (Jurislogement), Emmaüs France, European Roma Rights Centre, FAPIL (Fédération des Associations et des Acteurs pour la Promotion et l'Insertion par le Logement), Fédération de l'entraide protestante, FEANTSA (Fédération Européenne des Associations Nationales Travaillant avec les Sans-Abri), FNARS (Fédération Nationale des Associations d'Accueil et de Réinsertion Sociale), FNASAT (Fédération Nationale des Associations Solidaires d'Action avec les Tsiganes et les Gens du voyage), Fondation Abbé Pierre, Fondation de l'Armée du Salut, Halem, Hors la Rue, Housing Rights Watch, Jeudi Noir, La Cimade, Ligue des Droits de l'Homme, MRAP (Mouvement contre le Racisme et pour l'Amitié entre les Peuples), Médecins du Monde, Parcours d'Exil, Petits Frères des Pauvres, Secours Catholique Caritas France, Syndicat des Avocats de France, Syndicat de la Magistrature.